

TERENSKO DELO V SVETOVANJU ODRASLIM V IZOBRAŽEVANJU

Erasmus+KA3 Projekt GOAL



Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Naslov strokovnega gradiva:

TERENSKO DELO V SVETOVANJU ODRASLIM V IZOBRAŽEVANJU

Strokovno gradivo je nastalo v okviru projekta Erasmus+ KA3:

GOAL – Guidance and Orientation for Adult Learners / Svetovanje odraslim v izobraževanju

Avtorica: **mag. Tanja Vilič Klenovšek** (Andragoški center Slovenije)

Strokovni pregled: **mag. Andreja Dobrovoljc** (Andragoški center Slovenije),

Barbara Kunčič Krapež (Center RS za poklicno izobraževanje),

Ema Perme (Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport)

Lektorski pregled: **Planatus, jezikovne storitve, Manica Baša, s.p.**

Oblikovanje in tisk: **Agencija zM d.o.o.**

Število izvodov: **400**

Ljubljana, januar 2018

KAZALO

1	UVOD	4
2	OPREDELITEV TERENKEGA DELA	
	2.1 Opredelitev terenskega dela na splošno in v središčih ISIO	6
	2.2 Opredelitev in izkušnje terenskega dela v projektu GOAL	8
3	NAČRTOVANJE TERENKEGA DELA	11
4	IZPELJAVA TERENKEGA DELA	12
5	SPREMLJANJE IN EVALVACIJA TERENKEGA DELA	16
6	LITERATURA IN VIRI	17
	Priloga 1: Letni načrt terenskega dela	18
	Priloga 2: Načrt aktivnosti terenskega dela	19
	Priloga 3: Opomnik za pripravo svetovalca na izvedbo terenskega dela	20
	Priloga 4: Opomnik s podatki za spremljanje udeleženca in vsebine terenskega dela	21

1 UVOD

V letih 2015–2018 je Slovenija sodelovala v projektu Erasmus+KA 3 (reforma politik) **GOAL– Guidance and Orientation for Adult Learners**, v slovenskem prevodu **Svetovanje odraslim v izobraževanju**. V projekt je bilo vključenih šest držav: Belgija (nosilka), Islandija, Češka republika, Litva, Nizozemska in Slovenija. V Sloveniji so bili udeleženi Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport kot nacionalni vodja projekta ter Andragoški center Slovenije in Center RS za poklicno izobraževanje kot strokovna partnerja. Sodelavci v projektu, ki so pilotno preizkušali nove pristope svetovanja za odrasle, so bili tudi strokovni sodelavci iz štirih na javno povabilo izbranih izobraževalnih organizacij: Biotehniškega izobraževalnega centra – BIC Ljubljana, CDI Univerzuma – Svetovalnega središča Ljubljana (ISIO Ljubljana), Šolskega centra Velenje in Ljudske univerze Velenje – Svetovalnega središča Velenje (ISIO Velenje). Več informacij o projektu in doseženih rezultatih vseh šestih držav je na voljo na spletni strani projekta GOAL: www.projectgoal.eu.

Temeljni cilj projekta je bil **izboljšati možnosti svetovanja za odrasle** v vseh partnerskih državah, s tem pa prispevati k povečanju vključenosti nizko kvalificiranih odraslih v vseživljenjsko učenje ter k njihovi večji vključenosti in mobilnosti na trgu dela.

V projektu smo preizkušali nove pristope svetovalne dejavnosti za odrasle:

- s partnerstvom med svetovalnimi središči za izobraževanje odraslih – središči ISIO in šolskimi centri;
- z razvojem partnerstev z drugimi organizacijami na nacionalni in regionalni ravni v podporo izvajanju kakovostne svetovalne dejavnosti;
- z izvajanjem različnih načinov doseganja ranljivih skupin odraslih v regionalnih okoljih, tako imenovanim terenskim delom (angleško *outreach*);

- z uporabo novih svetovalnih pripomočkov in
- z nadgradnjo kompetenc svetovalca.

Eno od razvojnih področij projekta, ki smo ga preizkušali in razvijali tudi v Sloveniji, je bilo **terensko delo svetovalca**, kar pomeni različne oblike delovanja svetovalca zunaj sedeža njegove organizacije za lažje in učinkovitejše doseganje nizko kvalificiranih odraslih in odraslih, ki niso vključeni v vseživljenjsko učenje.

V anglo-saksonskem prostoru se je za dejavnost, ki jo izobraževalci ali svetovalci izvajajo zunaj sedeža svoje organizacije za boljše in učinkovitejše doseganje potencialnih strank oziroma udeležencev, uveljavilo poimenovanje *outreach*. Izraz je težko z eno besedo prevesti v slovenski jezik, zato se v zadnjih letih ob izkušnjah v praksi uporablja opis tovrstnih aktivnosti, in sicer govorimo o delu svetovalca na terenu ali o terenskem delu, ki pa vključuje več vrst aktivnosti, o čemer pišemo v nadaljevanju.

Ključni namen terenskega dela je **doseči manj vključene odrasle**, ki se jim tako zagotovi informiranje o možnostih izobraževanja in/ali tudi konkretno svetovanje za vključitev v izobraževanje in usposabljanje. S terenskim delom želimo doseči predvsem ranljive skupine odraslih – prikrajšane pri dostopu do izobraževanja in usposabljanja zaradi različnih vrst ovir, ki jih svetovalec pomaga svetovancu premagati in rešiti bodisi pred vključitvijo v izobraževanje ali med njegovim potekom.¹

Terensko delo za doseganje ciljnih skupin odraslih, ki se redko ali manj pogosto vključujejo v vseživljenjsko učenje, je za Slovenijo izziv z vidika dveh strateških ciljev, ki smo si ju zastavili v izobraževanju odraslih in zapisali v **Resolucijo o nacionalnem programu izobraževanja odraslih** (ReNPIO 2013–2020):

- vsakemu odraslemu prebivalcu Slovenije bomo omogočili enake možnosti za

¹ Svetovanci v projektu GOAL so kot najpogostejše ovire za njihovo vključenost v vseživljenjsko učenje navajali: pomanjkanje motivacije, stroške izobraževanja, pomanjkanje časa in družinske obveznosti. (GOAL National Evaluation Report Slovenija, October 2017, str. 58)

kakovostno izobraževanje v vseh življenjskih obdobjih in

- do leta 2020 bomo v vseživljenjsko učenje vključili 19 % odraslih v starosti od 25 do 64 let, saj vključenost v zadnjih letih upada. V letu 2016 je bilo v vseživljenjsko učenje vključenih le 11,6 % odraslih v starosti od 25 do 64 let, medtem ko je bila leta 2011 vključenost 15,9-odstotna. (Eurostat, 2016)

Svetovanje in terensko delo v izobraževanju odraslih podpirajo tudi priporočila **evropskega dokumenta Poti izpopolnjevanja: nove priložnosti za odrasle** (Evropska komisija, 2016). Med cilji je zapisano, da je treba odraslim z nizko ravniyo spretnosti, znanj in kompetenc (na primer tistim, ki so opustili formalno izobraževanje ali usposabljanje, ne da bi dosegli štiriletno srednješolsko ali njej enakovredno izobrazbo) ponuditi dostop do poti izpopolnjevanja, pri čemer ima pomembno vlogo tudi svetovalna podpora. Eno izmed priporočil pravi, da je treba »izvajati ukrepe za motivacijo in pomoč, ki vključujejo ozaveščanje o prednostih izpopolnjevanja, zagotavljanje informacij o obstoječem svetovanju in podpornih ukrepih, priložnostih za izpopolnjevanje in pristojnih organih ter zagotavljanje spodbud za tiste, ki so najmanj motivirani za izkoriščanje teh priložnosti«. (Prav tam, 2016)

V strokovnem gradivu, ki je pred vami, smo na podlagi izkušenj v projektu GOAL in tudi nekaterih predhodnih izkušenj s terenskim delom svetovalca v izobraževanju odraslih, predvsem svetovalca v središču ISIO, **oblikovali priporočila** za načrtovanje, izvajanje, spremljanje in evalviranje teh aktivnosti, ki naj bodo v pomoč vsem svetovalcem pri pripravi in izvedbi terenskega dela v svetovanju odraslim v izobraževanju.

V nadaljevanju najprej na kratko pojasnjujemo **ključne opredelitve terenskega dela** (aktivnosti *outreach*), nato pa opisujemo **ključne strokovne elemente za načrtovanje in izvajanje** teh aktivnosti. Zato je strokovno gradivo sestavljeno iz naslednjih poglavij:

- opredelitev terenskega dela,
- načrtovanje terenskega dela,
- izpeljava terenskega dela,
- spremljanje in evalvacija terenskega dela.

Gradivo je namenjeno vsem izobraževalcem odraslih, ki se najdete tudi v vlogi svetovalca in bi želeli aktivnosti izvajati na terenu, pa tudi strokovnim delavcem v drugih svetovalnih omrežjih, ki želite svoje ustaljene aktivnosti dopolniti z delom na terenu.

2 OPREDELITEV TERENSKEGA DELA

2.1 Opredelitev terenskega dela na splošno in v središčih ISIO

Terensko delo ima daljšo tradicijo in zgodovino v socialnem kot izobraževalnem in/ali svetovalnem delu. I. Kvaternik piše, da so »terensko delo na področju ranljivih družbenih skupin najprej razvili **ob koncu petdesetih let** dvajsetega stoletja v Združenih državah Amerike kot odgovor na problem cestnih tolpa. Člani mladinskih tolpa so prisilili delavce ustreznih služb, da so se preselili na vogale cest in v različne igralnice, če so hoteli z njimi obdržati stik. **V šestdesetih letih** prejšnjega stoletja so preselili terensko delo v Anglijo (Hren, 1999). Sprva v obliki neformalnih dnevnih centrov, v katerih so bili zaposleni različni strokovnjaki. Nove subkulture mladih so zahtevale drugačne odzive. V okviru socialnih, cerkvenih ali zasebnih organizacij so odpirali mladinske klube, kjer so mladim ponujali možnost, da so poslušali glasbo, pili čaj ali kavo ter ohranjali svoj cestni slog. Delavci teh centrov so na terenu, po cestah in soseskah, vabili mlade, naj jih obiščejo. **V sedemdesetih letih** so se specializirane institucije na področju drog zavedale problema, da veliko uporabnikov prepovedanih drog ne uporablja njihovih programov. Njihovi strokovnjaki so se ozrli na izkušnje mladinskih klubov in njihovega uličnega načina dela. Sprva je bila večina tega dela skoncentrirana v velikih mestih. **V osemdesetih letih** se je z epidemijo uporabe heroina začelo povezovanje večjega števila injicirajočih uživalcev drog z nevarnostjo okužbe z virusom HIV, kar je sprožilo skrb in interes družbe za reševanje tega problema in omogočilo vzpostavitev terenskega dela na tem področju.« (I. Kvaternik, 2013, str. 3)

Kvaternikova izpostavlja več vidikov terenskega dela: z njim je lažje doseči tiste, ki se sicer ne vključujejo v zanje pripravljene programe v »uradnih« institucijah, tako se jim **lažje posredujejo zanje pomembne informacije in konkretne oblike pomoči**. Oblike pomoči so tako še bolj prilagojene potrebam konkretnih uporabnikov, ki se lahko tudi vključijo v načrtovanje in izvajanje teh oblik pomoči na terenu. (Prav tam, 2013, str. 4)

Kvaternikova poudarja, da »strategija terenskega dela, ki je usmerjeno k posameznikom, pospešuje spremembe v vedenju posameznika, vpliva na izboljšanje njegove samopodobe in občutka lastne vrednosti ter krepi njegovo moč. Ta oblika terenskega dela je utemeljena na odnosu uporabnik – delavec. **Aktivna udeležba v odnosu** pa pomeni tudi **razmišljanje o sebi, spremembo zaznavanja lastne vrednosti in sposobnosti ter s tem možnost za spreminjanje**.« (Prav tam, str. 6)

Vse to so vidiki, ki so pomembni tudi za terensko delo v svetovanju v izobraževanju odraslih. V projektu GOAL smo v angleškem jeziku uporabljali termin **outreach**, ki smo ga po dogovoru v projektni skupini GOAL prevedli v **terensko delo**. Outreach oziroma terensko delo se je v devetdesetih letih prejšnjega stoletja v izobraževanju odraslih najbolj uveljavilo v angleškem prostoru. Izhodiščna namena razvijanja in izvajanja terenskega dela v izobraževanju odraslih sta bila: (McGivney, 2002)

1. približati ponudbo izobraževanja odraslih tudi odraslim v manjših krajih, v organizacijah, kjer se družijo, pa to niso nujno izobraževalne organizacije, ter
2. prilagoditi vsebine izobraževalnih programov potrebam in značilnostim različnih skupinah odraslih, izhajajoč iz njihovih potreb in potreb okolja, v katerem živijo.

V. McGivney je opisala **štiri modele terenskega delovanja** v izobraževanju odraslih v angleškem prostoru: »satelitski model«, katerega namen je ponuditi programe izobraževanja v lokalni skupnosti v manjših krajih, zunaj velikih središč; »terenski model« predstavlja terensko delo v različnih organizacijah, ki praviloma niso izobraževalne organizacije, to so lahko kulture ustanove, knjižnice, bolnišnice, zapori idr; »neinstitucionalni model« je osredotočen na organizacijo dogodkov zunaj institucij, na ulici, trgu, prireditvah na prostem idr.; »domski model« pa je dejavnost strokovnih delavcev z obiskovanjem odraslih na domu. (McGivney, 2002)

V strokovni literaturi obstaja več različnih opredelitev aktivnosti *outreach*, vse pa so si enotne, da se izraz »**outreach pogosto razume kot doseganje manj izobraženih in nizko kvalificiranih odraslih na različne načine, s katerimi se jih ozavešča ter seznanja s koristmi izobraževanja in učenja**«. (Eurydice report, Adult Education and Training in Europe, 2015, str. 98)

V poročilu omrežja Eurydice je izpostavljeno tudi, da se v zadnjih letih uveljavljajo »novi načini, kot so 'mobilno' terensko delo, razvijanje skupnosti z vključevanjem mentorjev iz lokalne skupnosti v izobraževanje in usposabljanje odraslih idr.«. (Prav tam, 2015, str. 98)

Z opredeljevanjem in umeščanjem terenskega dela se je ukvarjala tudi **evropska mreža Grundtvig**, ki je v letih 2013–2014 povezala sedemnajst organizacij iz štirinajstih držav pod skupnim imenom **OED** (Outreach – Terensko delo, Empowerment – Opolnomočenje, Diversity – Raznolikost).² Že samo ime mreže pove, da so ob pomenu aktivnosti terenskega dela izpostavili še pomen večjega opolnomočenja odraslih v izobraževanju in učenju ter upoštevanja raznolikosti odraslih v izobraževanju in učenju. (OED, 2014a)

Tudi v gradivih mreže OED je zapisano, da obstaja **več opredelitev terenskega dela**, a osrednji pomen je pri vseh enak: »... da se s terenskimi aktivnostmi zagotovi dostopnost izobraževanja in učenja na krajih in prostorih, kjer odrasli so.« (Prav tam, str. 8) Koncept terenskega pristopa predvideva tudi, da je izobraževanje odraslim dostopno na različne načine, da se v procesu učenja ustvarja novo znanje, da se tako spreminja tudi vloga učitelja, da postaja udeleženec vse dejavnejši soudeleženec izobraževalnega in učnega procesa. (Prav tam, str. 8) Poudarek je na zagotavljanju izobraževanja na različnih krajih v lokalni skupnosti in delovnih okoljih. Izobraževalne organizacije se povežejo z različnimi organizacijami v lokalnem okolju, pri pripravi programov izobraževanja se izhaja iz potreb lokalnega okolja, v načrtovanje in izvajanje izobraževanja se vključi odrasle potencialne udeležence. Vzporedno z vsem tem se razvijajo novi

promocijski pristopi, da informacije dosežejo vse, ki jim je izobraževanje namenjeno.

Takšen pristop prispeva **k opolnomočenju odraslih** z več vidikov: da so soustvarjalci svojega izobraževalnega in učnega procesa, da postajajo dejavnejši v lokalnem okolju, predvsem pa krepijo svojo moč pri načrtovanju izobraževalnih, kariernih in osebnih poti v kateremkoli življenjskem obdobju. V mreži OED so zapisali: »Gutierrez (1994) opredeljuje opolnomočenje kot 'proces povečanja osebne, medosebne ali politične moči, tako da lahko posamezniki, družine in skupnosti ukrepajo za izboljšanje svojih položajev'. Zahvaljujoč povečanju zaupanja, motivacije, samozavesti, vpogleda in razumevanja ljudi, vključenih v proces, je krepitev moči ključnega pomena za večji nadzor nad vsemi vidiki lastnega življenja.« (Spletna stran mreže OED: <http://www2.oed-network.eu/>)

Raznolikost so v mreži OED opredelili kot koncept, pri katerem se upošteva različnost ljudi glede na njihov socialni položaj, versko prepričanje, jezik, ki ga uporabljajo, spol, starost, spolno usmerjenost idr. S konceptom raznolikosti postanejo razlike vidne in prepoznane, izobraževalce pa zavezuje, da sprejemajo in spoštujejo različnosti tudi v procesu izobraževanja. Sam pojem zahteva spoštovanje individualnosti posameznika, podpira in ščiti raznolikost posameznikov in skupin brez predsodkov ter s spodbujanjem okoliščin, kjer sta enakopravnost in vzajemno spoštovanje bistvena. (Prav tam, 2014a, str. 9) Vsi ti vidiki so pomembni tudi pri terenskem delu bodisi v izobraževanju ali v svetovanju v izobraževanju odraslih. S pestro raznolikostjo se namreč srečujemo prav pri ranljivih skupinah odraslih, kjer so pristopi, utemeljeni na medsebojnem spoštovanju in enakopravni obravnavi, še posebej pomembni.

Tudi Kvaternikova piše, da bi »vključenost ranljivih družbenih skupin v izobraževanje pripomogla k izboljšanju njihovega življenjskega sloga in jih opolnomočila, kar bi zagotovo vplivalo na spremembo njihovega vedenja/ravnanja in imelo pozitivne učinke na skupnost, kateri pripadajo.

2 V okviru mreže OED so za izobraževalne organizacije za odrasle pripravili informacije in orodja, kako načrtovati in izpeljati učinkovito terensko delo in kako izboljšati opolnomočenje odraslih ter upoštevanje raznolikosti odraslih v izobraževanju in učenju (OED, 2014a). Pripravili so tudi priporočila za nosilce politik (OED, 2014b). Poleg tega so pripravili pregled primerov dobrih praks, ki so objavljeni v e-publikaciji: http://www2.oed-network.eu/wp-content/uploads/2018/01/oed-collection-of-good-practice-report_26-04_final.pdf.

Učinek bi bil zato dvojen. Stik z omenjenimi ciljnimi skupinami bi veljalo vzpostaviti s pomočjo nevladnih organizacij, ki delujejo na teh področjih, kar bi zagotovo prispevalo tudi k večji socialni vključenosti omenjenih družbenih skupin.« (Kvaternik, 2013, str. 12)

V slovenskem prostoru smo prepoznali pomen terenskega dela v dejavnosti svetovalnih središč za izobraževanje odraslih – središč ISIO kmalu po začetku delovanja prvih petih središč ISIO v letu 2001. Prvi načini delovanja zunaj sedeža središča ISIO, tako imenovane dislokacije in mobilna svetovalna služba, so se začeli vzpostavljati v letu 2004 in so bili sofinancirani s sredstvi Evropskega socialnega sklada (poleg financiranja osnovne dejavnosti središč ISIO, ki ga je zagotavljalo ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport – MIZŠ). Tudi v naslednjih letih je bil obseg te dejavnosti odvisen predvsem od obsega dodatnih sredstev ESS. V posameznih obdobjih je bilo tako več, spet v drugih pa manj terenskega dela svetovalcev iz središč ISIO.³ V zadnjih petih letih so se za lažje in učinkovitejše doseganje predvsem ranljivih skupin odraslih⁴ razvile tri oblike terenskega dela središč ISIO: (ACS, 2014)

- 1. ISIO-dislokacija:** je oblika rednega terenskega dela, izvaja se vsaj enkrat tedensko (dopoldne in popoldne) v vnaprej dogovorjeni ustanovi različnega tipa; to so lahko druge izobraževalne organizacije ali pa druge organizacije, na primer knjižnice, centri za socialno delo ipd. Prostor na dislokaciji mora omogočati zaupnost, strankam se ponuja informiranje in svetovanje.
- 2. ISIO-mobilna svetovalna služba:** organizira se v organizacijah, kjer ni potrebe po stalni tedenski dislokaciji, na primer v manjših krajih v regiji ali v organizacijah z ranljivimi skupinami odraslih (varstveno-delovne

organizacije, zavod za zaposlovanje ipd.). Mobilna svetovalna služba se načrtuje vnaprej, v dogovoru s partnersko organizacijo, zagotavlja pa informiranje in svetovanje za izbrano ciljno skupino. Lahko se izvaja tudi v organizacijah, kjer gostovanje ni bilo dogovorjeno vnaprej, a se je za dejavnost pokazala potreba na hitro in se svetovalci na to potrebo odzove v skladu s kadrovskimi in časovnimi možnostmi.

- 3. ISIO-info točka:** je oblika terenskega dela, katere osnovni namen je informiranje strank; na njej je lahko prisoten svetovalci, lahko pa je tudi stalna točka, opremljena le z informacijskim in promocijskim gradivom. Prostor delovanja je različen, od javnih krajev do različnih organizacij, kjer je velika frekvenca ljudi.

V središču ISIO glede na cilje svoje dejavnosti v posameznem letu opredelijo, katere načine bodo zagotavljali ter kako in v kakšnem obsegu jih bodo izvajali. Cilji se opredelijo na podlagi potreb lokalnega okolja ter kadrovskih in drugih (finančnih, prostorskih) pogojev, ki morajo biti zagotovljeni za posamezen način delovanja središča ISIO na terenu. Vsako središče ISIO v letnem delovnem načrtu zapiše, katere načine delovanja bo zagotavljalo, kdaj, kako in s kom.

2.2 Opredelitev in izkušnje terenskega dela v projektu GOAL

V skladu z dosedanjimi izkušnjami s terenskim delom v središčih ISIO in cilji v projektu GOAL smo načrtovali in izpeljali terensko delo tudi pri izvajanju svetovalne dejavnosti v projektu GOAL. Izhajajoč iz zgoraj opisanih modelov terenskega dela po V. McGiveny (2002), smo v projektu GOAL preizkusili vse razen »domskega modela«. Aktivnosti pa so bile

3 V letu 2009 je delovalo največ dislokacij in sicer 62, po letu 2012 je število začelo upadati zaradi zmanjšane financiranja. V letu 2017 je delovalo 18 stalnih dislokacij, ki so se dopolnjevale z delom 10 mobilnih svetovalnih služb (svetovalci delujejo v romskih naseljih, zaporih, domovih upokojujencev, delovnih organizacijah idr.) in 6 stalnih informacijskih koticikov. (Poročilo o dejavnosti središč ISIO v letu 2017, ACS)

4 Skupine odraslih, ki so zaradi različnih ovir in prikrajšanosti (lastnih zmožnosti in možnosti, nizke izobraženosti, socialnega položaja, zaposlitvenega statusa, fizične oblike oviranosti, težav v duševnem razvoju in duševnem zdravju idr.) izključene iz vseživljenjskega učenja, imajo težji dostop do izobraževanja in učenja ter se med potekom izobraževanja pogosteje srečujejo z ovirami in težavami. Katere skupine odraslih so še posebej ranljive v slovenskem prostoru, je opisano v ReNPiO 2013–2020.

večinoma izpeljane le enkratno, ker v celotnem obdobju svetovanja GOAL ni bilo načrtovano, da bi vključili večje število svetovancev (vključenih je bilo 160 odraslih). Tako so svetovalci GOAL pridobili le posamezne izkušnje, ki pa so se izkazale za uspešne in jih je zato smiselno krepiti pri nadaljnjem razvoju svetovanja v izobraževanju odraslih v Sloveniji.

S terenskim delom (*outreach*) smo v projektu GOAL **opredelili aktivnosti, ki svetovanje približajo ciljnim skupinam na način, da se svetovanje zagotovi na kraju in v prostoru, ki sta za ranljive skupine odraslih dostopnejša**. Pri tem terensko delo vključuje tudi ozaveščanje o pomenu vseživljenjskega učenja in vzpostavljanje partnerskega sodelovanja, ki prispeva k temu, da partnerske organizacije napotujejo odrasle v svetovanje v izobraževanju odraslih. (GOAL Cross Country Report, January 2018, str. 142)

V skupnem evalvacijskem poročilu projektu GOAL smo zapisali, da terensko delo (*outreach*) lahko **pomeni neposredno doseči ciljno skupino**, ki jo želimo vključiti v svetovanje (in izobraževanje), **lahko pa pomeni tudi sodelovanje z organizacijo**, prek katere lahko dosežemo izbrano oziroma zeleno ciljno skupino odraslih. S terenskimi aktivnostmi v projektu GOAL smo želeli doseči in motivirati za vključitev tiste odrasle, ki se sicer redko ali nikoli ne vključijo v svetovanje ali nadaljnje izobraževanje in usposabljanje. V Sloveniji smo se v projektu GOAL osredotočili na nizko kvalificirane zaposlene in brezposelne, na starejše od 50 let in priseljence.

Pomemben vidik učinkovitejšega doseganja izbranih ciljnih skupin GOAL sta bili obe **regionalni partnerski mreži** (v osrednjeslovenski in savinjsko-šaleški regiji). Partnerji v mreži so v svetovanje GOAL usmerili svoje stranke, ki so potrebovale vključitev v izobraževanje zaradi izboljšanja možnosti oziroma priložnosti bodisi na trgu dela, v osebnem življenju ali za lažjo in ponovno socialno vključenost. Zato je pomemben vidik partnerskega mreženja v svetovanju v izobraževanju odraslih, da se povezujejo partnerske organizacije iz lokalnega okolja, ki delajo z ranljivimi skupinami odraslih, da si izmenjajo informacije in izkušnje o potrebah in značilnostih posameznih ranljivih skupin odraslih, o možnostih svetovanja in izobraževanja ter tudi drugih storitvah, ki prispevajo k odpravljanju ovir za vključevanje ranljivih skupin odraslih v vseživljenjsko učenje.

Svetovalci GOAL so preizkusili različne načine promocije in ocenili, da so **najučinkovitejši tisti, pri katerih svetovavec osebno izve ali pridobi informacije** o svetovanju ali možnostih izobraževanja bodisi od svetovalca, strokovnega delavca iz partnerske organizacije ali drugega odraslega, ki je že bil vključen v svetovanje. Izpostavili so nujnost **fleksibilnega prilagajanja** izvedbe informiranja in svetovanja konkretnim skupinam odraslih, njihovim potrebam in okoliščinam ter potrebo po še **boljšem razumevanju potreb ranljivih skupin odraslih in iskanju učinkovitih načinov za vzpostavljanje stikov**. Tako jih je mogoče lažje motivirati in spodbujati za vseživljenjsko učenje.

Fleksibilno prilagajanje pa pomeni tudi pridobitev **novih znanj, spretnosti in kompetenc svetovalca** za načrtovanje in izvajanje učinkovitih pristopov terenskega dela. V stalno strokovno izpopolnjevanje svetovalcev je treba vključiti vsebine, kot so:

- različni načini terenskega dela, ki so prilagojeni različnim skupinam ljudi in situacijam;
- kako se pripraviti, na kaj biti pozoren pri izvajanju terenskega dela: strokovni in organizacijsko-tehnični vidiki;
- poznavanje potreb in značilnosti ranljivih skupin, ki jih dosegamo s terenskim delom;
- kako izpeljati učinkovite promocijske aktivnosti, kako vključiti medije, sodobna družbena omrežja idr.

Pri terenskem delu so pomembne tudi osebne lastnosti svetovalca, ki mora znati prisluhniti različnim skupinam odraslih, biti spoštljiv do različnosti in empatičen. Te lastnosti so izpostavili tudi svetovalci v projektu GOAL.

Med pogoji za učinkovito terensko delo so svetovalci izpostavili tudi **zagotovitev zadostnih finančnih sredstev** za izvajanje različnih načinov terenskega dela (za pripravo promocijskih in strokovnih gradiv, najem prostora in drugo opremo).

Na podlagi izkušenj v projektu GOAL lahko pri terenskem delu v svetovanju v izobraževanju odraslih opredelimo **dve vrsti aktivnosti**:

1. **Promocijske aktivnosti** vključujejo nove načine promoviranja svetovanja in izobraževanja za lažje in učinkovitejše

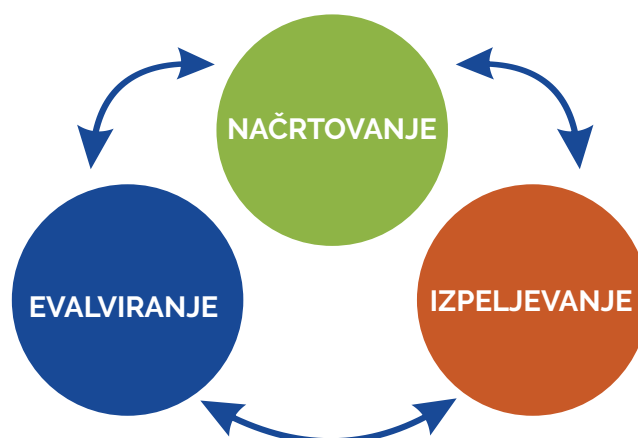
doseganje manj vključenih ali nevklučenih skupin odraslih. Njihov cilj je predvsem ozaveščanje o pomenu izobraževanja ter o možnostih izobraževanja in usposabljanja, ki so na voljo, o možnostih, prilagojenih različnim ciljnim skupinam odraslih, ki jih nagovarjamo s promocijskimi aktivnostmi. Ti načini se morajo stalno posodabljati, aktualizirati, vključevati morajo različne medije in poti.

- 2. Neposredno informiranje in/ali svetovanje, ki se izvaja na terenu,** obsega aktivnosti informiranja in/ali svetovanja o možnostih izobraževanja, pa tudi o možnostih svetovanja. Poudarek je na informiranju o koristih, ki jih ima lahko posameznik z vključitvijo v izobraževanje in usposabljanje, ter o možnostih, ki so dostopne v lokalnem okolju in tudi širše, v nacionalnem in evropskem prostoru. Ko so aktivnosti terenskega dela namenjene ranljivim skupinam odraslih, je še posebej pomembno seznanjanje z brezplačnimi možnostmi izobraževanja; izvaja se zunaj sedeža matične organizacije svetovalca – lahko v skupinski ali individualni obliki, v sodelovanju (ali brez) z drugimi partnerskimi organizacijami v okolju, kjer deluje svetovalec, s podporo promocijskih aktivnosti idr.

Na podlagi izkušenj pri izvajanju obeh dejavnosti, svetovanja v središčih ISIO in svetovanja v projektu GOAL smo prišli do skupne ugotovitve, da morata biti za kakovostno in učinkovito izvajanje obe vrsti aktivnosti:

- 1. pravočasno in sistematično NAČRTOVANI,**
- 2. strokovno IZPELJANI,**
- 3. SPREMLJANI in EVALVIRANI,** da se ugotovitve lahko upoštevajo pri nadaljnjem načrtovanju in izpeljevanju.

Torej **so pomembni trije koraki v načrtovanju in izvajanju terenskih aktivnosti** v svetovanju v izobraževanju odraslih, ki se medsebojno povezujejo in podpirajo, kar prikazujemo na spodnji sliki.



Slika: Trije koraki v načrtovanju in izvajanju terenskih aktivnosti v svetovanju v izobraževanju odraslih.

V nadaljevanju na kratko opisujemo vsakega od teh korakov. Pripravili smo tudi predloge obrazcev, ki so lahko svetovalcu v pomoč pri načrtovanju, izvajanju in spremljanju terenskega dela. Za izvajanje vseh treh korakov pa morajo biti zagotovljeni tudi kadrovski, finančni in drugi tehnično-organizacijski pogoji – odvisno od oblik terenskega dela, o čemer pišemo v nadaljevanju.

3 NAČRTOVANJE TERENSKEGA DELA

Svetovalci v projektu GOAL so posebej izpostavili, da je terensko delo učinkovitejše, če je **vnaprej načrtovano** in vključeno tudi v letni delovni načrt organizacije. Pri načrtovanju terenskega dela naj svetovalec in njegovi sodelavci upoštevajo naslednje vidike:

- **načelo racionalnosti:** koliko svetovalcev ima organizacija, kako se lahko načrtovane aktivnosti na terenu izvedejo glede na ostale aktivnosti svetovalne in/ali izobraževalne dejavnosti na sedežu organizacije. Pri tem se upoštevajo tudi druge naloge, ki jih ima svetovalec (na primer načrtovanje, razvoj, spremljanje, partnerstvo, sistem kakovosti idr.);⁵
- **potrebe v lokalnem okolju:** premisliti in raziskati je treba vsako leto posebej, za katere ciljne skupine, kako in v kakšnem obsegu je treba izpeljati terensko delo. Izhajajoč iz potreb in značilnosti lokalnega okolja, se pri tem premisli tudi, s katerimi organizacijami bi lahko sodelovali; pri tem velja še posebej premisliti, katere nevladne organizacije lahko pomagajo pri doseganju ranljivih skupin odraslih. Posebej je treba premisliti in raziskati, katere lokalne medije (tiskane, radio, TV, spletne portale) ter družabna omrežja, ki so najbolj prepoznavni in odzivni, je smiselno vključiti v promocijske aktivnosti in/ali informiranje;
- **dosedanje izkušnje iz izvedenih oblik terenskega dela:** pogledamo in presodimo, kateri dosednji načini so bili najučinkovitejši, in glede na potrebe izbranih ciljnih skupin in spremembe v lokalnem okolju razmišljamo tudi o novih; upoštevamo tudi razvoj novih medijev za doseganje posameznih skupin odraslih.

Načrtovanje dela na terenu **vključuje več aktivnosti**, ki so **medsebojno povezane** in podpirajo druga drugo:

1. **opredelitev ciljev in vsebine:** katere aktivnosti bomo izpeljevali – promocijske, informiranje in/ali svetovanje; na katerih konkretnih vsebinah

bo poudarek – na primer na informiranju o brezplačnih možnostih neformalnega izobraževanja. Pri tem upoštevamo, katerim ciljnim skupinam bodo aktivnosti namenjene;

2. **opredelitev ciljne skupine terenskega dela:** za katero izbrano ciljno skupino ali več njih;
3. **opredelitev načina dela na terenu:** ali bomo imeli dislokacijo, mobilno storitev, info kotiček, konkreten promocijski dogodek (kot so Dnevi slovenskih svetovalnih središč vsako leto v zadnjem tednu v septembru) idr.;
4. **določitev kraja, prostora in časa izvedbe terenskega dela:** kje, kdaj in koliko časa;
5. **določitev nosilca izvedbe terenskega dela in drugih, ki bodo vključeni v pripravo in izvedbo:** poimensko, z opisom nalog in časovnimi roki. Konkretno zapišemo, s katerimi partnerji bomo sodelovali, ali bomo vključili tudi prostovoljce idr.;
6. **vzpostavitev stika z zunanjim partnerjem ali več partnerji**, če je predvideno, da se terensko delo izpelje z njihovim sodelovanjem: opredelimo, kdo bo vzpostavil stik, kdaj in konkretno s kom;
7. **načrtovanje drugih pogojev za izvedbo terenskega dela:** IKT-oprema, promocijska gradiva, strokovna gradiva in baze podatkov, druga oprema za prostor, kjer se bo izvajalo terensko delo (na primer dekoracija, panoji, plakati, pogostitev) idr.

V **prilogi 1** je predloga obrazca **za letni načrt** izpeljevanja terenskega dela. V **prilogi 2** pa je predloga obrazca **za načrtovanje konkretne aktivnosti** terenskega dela, ki je lahko v pomoč svetovalcu in njegovim sodelavcem. Svetovalec si lahko izdela tudi svoje obrazce, pri tem pa izhaja iz specifik terenskega dela v svoji organizaciji in potreb ciljnih skupin, ki jih želi doseči z delovanjem zunaj svoje organizacije, na terenu.

⁵ Svetovalci v projektu GOAL so menili, da še ne izvajajo terenskega dela v zadostnem obsegu, ker v organizaciji ni dovolj kadrov. Posebej so poudarili, da je treba delovne ure za terensko delo načrtovati vnaprej in jih umestiti med druge naloge svetovalca. (GOAL National Evaluation Report Slovenija, October 2017, str. 132)

4 IZPELJAVA TERENSKEGA DELA

Izpeljava terenskega dela izhaja iz pripravljenega načrta. Pred samo izvedbo je pomembno, da svetovalec (ali/in sodelujoči partner) nameni nekaj časa tudi **pripravi na izvedbo terenskega dela** (pred odhodom na teren), ki vključuje:

- **strokovno pripravo:** pregled načrta in premislek o vsebini terenskega dela, načinu izvedbe, izbranih ciljnih skupinah (njihovih značilnostih, potrebah), strokovnih gradivih, pripomočkih, ki jih potrebuje za delo;
- **organizacijsko-tehnično pripravo:** razmislek, ali je treba še kaj preveriti glede kraja in prostora izvedbe; ali je treba pri sodelujočem partnerju preveriti, ali dogovori veljajo; po potrebi preveriti, kdo je oseba za stik v drugi organizaciji idr. Poleg tega si svetovalec v skladu z načrtom pripravi drugo opremo, ki jo bo potreboval – IKT-opremo (računalnik, mobilni telefon idr.), promocijska gradiva in baze podatkov, dekoracije idr.

V prilogi 3 je obrazec – opomnik za pripravo svetovalca na izvedbo terenskega dela.

Izvajanje terenskega dela lahko razdelimo na tri sklope nalog:

- 1. Naloge tik pred začetkom izvajanja:** ureditev in oznaka prostora, kjer deluje svetovalec; ustrezna razmestitev in dostopnost promocijskih in drugih gradiv. Še posebej je treba biti pozoren na zagotavljanje zasebnosti in zaupnosti, če bo potekalo osebno svetovanje (da to ni odprt javni prostor); pomembno je, da se prostor uredi privlačno in prepoznavno glede na vsebino terenskega dela in ciljno skupino.
- 2. Naloge izvajanja terenskega dela:** svetovalec izvaja terensko delo v skladu z načeli kakovostnega promoviranja dejavnosti ter kakovostnega informiranja in svetovanja, pri čemer sta pomembni načeli profesionalnosti in etičnosti ravnanja; slednje je še posebej pomembno, ko svetovalec deluje v javnem prostoru, da ne posega preveč v zasebnost posameznika. Če presodi, da ta potrebuje

poglobljeno svetovanje, ga povabi na svetovanje v matično organizacijo.

- 3. Naloge za spremljanje izvedbe terenskega dela:** svetovalec po vnaprej določeni predlogi beleži podatke o izvajanju terenskega dela. Lahko se odloči le za beleženje kvantitativnih podatkov, na primer koliko strank je bilo vključenih, zabeleži njihove demografske značilnosti – spol, starost, izobrazbo, zaposlitveni status idr., lahko pa beleži tudi kvalitativne podatke, na primer kaj je bila vsebina za vsako stranko (skupino) posebej, kaj so bile najpogosteje izpostavljene ovire za vključevanje v izobraževanje, ali so se odprle potrebe po novih izobraževalnih programih v lokalnem okolju idr. Baza zbranih podatkov je ena od podlag za evalvacijo učinkov terenskega dela. Če med potekom terenskega dela podatkov ni mogoče beležiti, svetovalec to naredi v najkrajšem času po izvedbi – še isti ali naslednji dan.

V prilogi 4 je obrazec z navedbo podatkov o udeležencih, ki jih svetovalec lahko vključi v spremljanje izvedbe terenskega dela.

Pri izvajanju terenskega dela se mora svetovalec zavedati, da le to **poteka v kontekstu posameznega okolja in prostora**. Kot piše Kvaternikova, je »terensko delo proces, ki pomeni interakcijo z ljudmi v določenem prostoru. S terenskim delom strokovni delavec posega zunaj matičnega delovnega okolja, ki ga opredeljujemo kot institucionalni prostor. Vstopa v prostore drugih strok, zasebne prostore in v skupnost oziroma javne prostore. Prostor določa način vzpostavljanja stika s ciljno skupino, sodelavci, strokovnjaki, obseg pooblastil, zastavljanje ciljev pri delu in interakcijo z ljudmi. Prostor torej določa način dela in vpliva na metode dela.« (Kvaternik, 2013, str. 4)

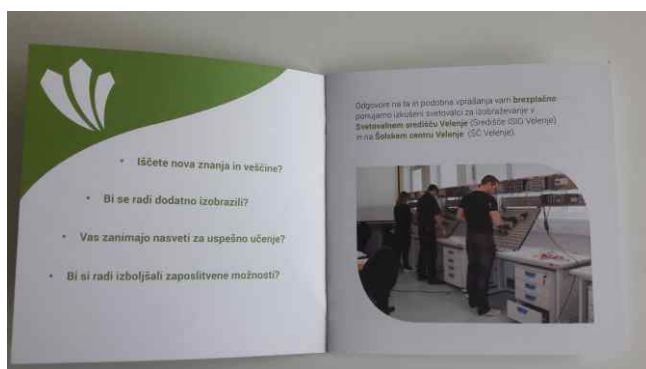
Svetovalec v izobraževanju odraslih bo s terenskim delom **vstopal predvsem v prostor druge organizacije ali v javni prostor**. Ko svetovalec s terenskim delom vstopa v prostor druge organizacije, mora dobro poznati dejavnost in način

delovanja, z vodstvom in strokovnimi delavci se mora vnaprej dogovoriti o načinu sodelovanja in delovanja v njihovem prostoru ter se pri izvajanju terenskega dela prilagoditi značilnostim dejavnosti organizacije, v kateri gostuje. Ko pa svetovalec vstopa v javni prostor, navezuje stik z izbrano ciljno skupino še bolj neposredno, v takšnih primerih so mu pri navezovanju stikov lahko v pomoč tudi prepoznavni posamezniki iz vrst izbranih ciljnih skupin. Tudi v projektu GOAL smo ugotovili, da so lahko takšni posamezniki vključeni kot prostovoljci v svetovalno delo na terenu, saj dobro poznajo izbrano ciljno skupino, predstavniki izbranih ciljnih skupin jim zaupajo, zato je mogoče lažje vzpostaviti stik in potem tudi lažje posredovati zanje pomembne in koristne informacije in/ali konkretne oblike pomoči, svetovalne podpore.

Kot smo že zapisali v točki 2.2, lahko **načine izvajanja dela na terenu razdelimo v dva sklopa**: promocijske aktivnosti ter aktivnosti informiranja in svetovanja. V nadaljevanju na kratko opisujemo oblike izvajanja terenskega dela glede na navedena sklopa ter pri tem navajamo primere iz prakse v projektu GOAL.

1. PROMOCIJSKE AKTIVNOSTI: promocijske aktivnosti lahko potekajo na različne načine in z uporabo različnih medijev: pripravijo in uporabijo se lahko pisna oziroma tiskana gradiva, kot so promocijske zgibanke, letaki in plakati (v izobraževanju in svetovanju za odrasle se premalo uporabljajo večji, jumbo plakati, ki so opaznejši); lahko se pripravijo in uporabijo obvestila za objavo v lokalnih medijih, kot so časopisi, radio in televizija. V zadnjih letih se v promocijske namene vse bolj uporablja predstavitev konkretnih uspešnih zgodb odraslih, ki so z izobraževanjem in učenjem dosegli nove cilje in korake v svojem delovnem in osebnem življenju, bodisi v tiskanih medijih ali video filmih. Pri promociji je pomembno, da so informacije in sporočila jasna, enoznačna, krajša sporočila o možnostih svetovanja in izobraževanja. Promocijska gradiva so učinkovitejša, če so slikovno privlačna ter upoštevajo značilnosti in potrebe različnih skupin odraslih, da prepoznajo svojo potrebo in interes v oglaševanem. Posebno pozornost je treba nameniti uporabi jezika, da bo razumljiv za odrasle, ki jih nagovarjamo!

V nadaljevanju kot primer predstavljamo promocijske aktivnosti, ki smo jih vključili v projekt GOAL:



Zgibanka za potencialne svetovance (pripravljena v letu 2016)

Suzana Markovič: Izjava

Po vrtni z adrnjenja sem postala takoj aktivna. Ker imam delovne omajitve in vključeno samo solo konfickonar 1, za mene pač ni vsako delo, zato sem potrebovala svetovanje. Svetovalka na Zavodu za zaposlovanje me je napotila na tečaj računalništva, poleg tega pa sem se na ljudski univerzi vključila v svetovanje v okviru projekta GOAL, ki ga izvaja Središče ISIO Velenje. Po opravljenem računalniškem tečaju sem skupaj s svetovalko Biserko naredila načrt nadaljnjega izobraževanja. Jeseni se bom vključila na tečaj nemškega jezika in pa v postopek za pridobitev NPK knjigovodstvo. Imam cilje, ki si jih želim ustvariti in vem, da mi bo uspelo, saj imam močno voljo in odlično svetovanje. Se vedno obiskujem svetovalno središče, saj je ga. Biserka vedno pričača in nas vedno pričača z nasmehom in pozitivnostjo.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

ISIO

Andragoški center Republike Slovenije
Slovenian Institute for Adult Education

Objava uspešne zgodbe v tiskanem mediju – časopis Info ISIO 2016/2017 (september 2016)



Uspešna zgodba – izjava udeleženke v projektu GOAL, objavljena v video filmu (september 2017)

<https://www.youtube.com/watch?v=PA4KAVHSHCU&feature=youtu.be>



Uporabnik **Ljudska Univerza Velenje** je dodal 3 nove fotografije. ...
17. junij 2016 · €

V okviru mednarodnega projekta GOAL je svetovanje odraslim in vključitve v različne oblike izobraževanja zaključila velenjska skupina. Pridobili so med drugim tudi certifikat iz znanja računalništva. Čestitamo!
Naj bo projekt GOAL priložnost tudi za vaš nov začetek! Vabljeni!



▲
Objava na Facebookovi strani, ki predstavlja uspešno izvedeno izobraževanje svetovancev v projektu GOAL

Na podlagi izkušenj v projektu GOAL je svetovalka iz šolskega centra predlagala nekaj konkretnih oblik promocije, ki bi bile lahko učinkovite v njihovem lokalnem okolju: **promocijska gradiva**, kot so zgibanke in letaki, bi bilo smiselno posredovati odraslim **na različnih krajih**, kjer bivajo ali se udeležujejo dogodkov, na primer **v velikih stanovanjskih naseljih na oglasnih deskah**, v **prostorih krajevnih skupnosti**, kjer imajo uradne ure za občane, **v nakupovalnih središčih** ali **na kulturnih, športnih in zabavnih prireditvah**.

2. INFORMIRANJE IN SVETOVANJE, vsaka od teh aktivnosti ima svoje značilnosti, zato ju opisujemo posebej:

- **Informiranje:** poteka lahko individualno ali v skupinski obliki; v izobraževalnih in drugih organizacijah (zavod za zaposlovanje, center za socialno delo, knjižnica, podjetje idr.), na javnih dogodkih v ustanovah in na prostem. Lahko se vzpostavi tudi stalni informacijski kotiček in poskrbi za stalne objave na socialnih omrežjih. V dosedanji praksi svetovanja odraslim v izobraževanju je oboje še premalo izkoriščeno.

V projektu GOAL smo imeli dve takšni obliki informiranja na terenu:



▲
Informiranje na festivalu za tretje življenjsko obdobje F3ŽO v Ljubljani (september 2016)



▲
Informiranje v nakupovalnem središču v Velenju, pri čemer so sodelovali nosilci svetovanja in partnerske organizacije iz lokalnega okolja (september 2016)

- **Svetovanje:** omogoča bolj oseben in individualiziran pristop. Praviloma gre za individualno osebno svetovanje zunaj sedeža organizacije, v kateri deluje svetovalac, na primer v drugi izobraževalni organizaciji ali na zavodu za zaposlovanje, v centru za socialno delo, zaporu idr. Pri tem je treba posebno pozornost nameniti zagotavljanju zaupnega in varnega prostora, ki svetovancu omogoča zasebnost v procesu svetovanja. Prav zaradi slednjega je individualno svetovanje včasih težje zagotoviti na terenu. V zadnjem času se uveljavljajo tudi nekatere nove oblike, na primer svetovanje na delovnem mestu, pri katerem pride svetovalac v podjetje, in svetovanje v zaporu, ko svetovalac pridobi posebna pooblastila, da lahko pride v zapor.



▲
V projektu GOAL smo svetovanje na delovnem mestu izpeljali v podjetju RUJ

Izkušnje iz predstavljenih oblik terenskega dela so potrdile, da je izvajanje terenskega dela najučinkovitejše, ko strokovni delavec – svetovalac s ciljno skupino vzpostavi partnerski odnos v okolju, v katerem živijo in/ali delajo, ter ko aktivnosti in ukrepe načrtuje na podlagi dejanskih potreb. To pa pomeni tudi, da svetovalac **predstavnike iz izbrane ciljne skupine vključuje v analizo potreb** ter **pripravo aktivnosti** in ukrepov, **lahko pa tudi v njihovo neposredno izvajanje**. S tem prispeva k **njihovemu opolnomočenju**, da so **dejavnejši ustvarjalci svoje nadaljnje izobraževalne in/ali karijerne poti**, o čemer pišemo tudi v točki 2.1.

5 SPREMLJANJE IN EVALVACIJA TERENSKEGA DELA

V sistemu **presojanja in razvijanja kakovosti v izobraževanju odraslih** so se uveljavili trije pristopi: **spremljanje, samoevalvacija in zunanja evalvacija**. Namen spremljanja je omogočiti sproten vpogled v potek in dosežke posamezne dejavnosti. Spremljanje temelji na zbiranju ključnih podatkov, ki pričajo o vsebini in načinu izvajanja dejavnosti in doseženih rezultatih. Sprotno vrednotenje teh podatkov takoj po izvedeni dejavnosti glede na zastavljene cilje omogoča sprotno usmerjanje njenega poteka in tudi morebitno sprejemanje ukrepov za njeno izboljšanje.

Spremljanje in sprotno vrednotenje podatkov iz spremljanja sta manj poglobljena in celostna od evalvacije, zato je za celovitejšo sliko o učinkovitosti in kakovosti izvajanja neke dejavnosti pomembno, da se občasno izvedejo tudi samoevalvacije in/ali zunanje evalvacije. Evalvacijo pri tem razumemo kot proces, ki se konča z ocenami in/ali priporočili glede kakovosti evalvirane enote, dejavnosti (izobraževalne organizacije, izobraževalnega programa, ukrepa, dejavnosti...). Pri evalviranju je bistveno ovrednotenje (ocena) ugotovljenega stanja in načrtovanje ukrepov za izboljšave in razvoj. (Vir: https://kakovost.acs.si/slovar_pojmov/, januar 2018)

Za sistematično in kakovostno **spremljanje** terenskega dela je pomembno, da vnaprej opredelimo podatke, ki jih bomo spremljali, in način spremljanja (glej tudi **prilogo 4**). Zbrani podatki o načrtovanju in izvajanju terenskega dela so lahko ena od podlag za **evalvacijo** doseganja ciljev in rezultatov ter učinkov terenskega dela. Pri tem je še posebej pomembno, da s spremljanjem in evalviranjem ugotovimo, **kateri načini terenskega dela v svetovanju odraslim v izobraževanju so učinkovitejši**, katere je treba **spremeniti, nadgraditi** ipd.

Evalvacija izvedenih aktivnosti glede na zastavljene cilje in pričakovane rezultate ima za cilj tudi kakovostnejše načrtovanje in izvajanje teh dejavnosti v prihodnje. Evalvacija terenskega dela naj vključuje tudi presojo, kako učinkovito dosegamo ciljne skupine, ki smo jih želeli doseči, ali s promocijo, informiranjem in/ali svetovanjem. Presojanje učinkovitosti terenskega dela je mogoče vključiti v že vzpostavljen sistem presojanja in razvijanja kakovosti v organizaciji, lahko pa se opravi tudi samostojno. Navajamo nekaj predlogov za **zbiranja podatkov za evalvacijo** terenskega dela:

- **pridobljeni podatki iz spremljanja** izvajanja terenskega dela;
- **pogovor v timu sodelujočih svetovalcev** in drugih strokovnih delavcev o načrtovanju in izvajanju terenskega dela;
- **pogovor s sodelujočimi partnerji** pri terenskem delu in drugimi partnerji v mreži na partnerskem sestanku;
- **posebej izvedeno zbiranje podatkov za evalvacijo** o učinkovitosti terenskega dela s pripravo vprašalnikov, intervjujev, fokusnih skupin idr., v katero se vključi tudi odrasle, udeležence v terenskem delu in druge neposredno in posredno sodelujoče.⁶

Pomembno je, da se na osnovi ugotovitev iz evalvacije pripravijo **ukrepi za izboljšanje terenskega dela**, ki se upoštevajo tudi v načrtovanju novih aktivnosti terenskega dela.

⁶ Več informacij in strokovnih priporočil za načrtovanje in izpeljevanje (samo)evalvacije najdete v strokovnem priročniku Mozaik kakovosti (T. Možina in S. Klemenčič, 2012).

6 LITERATURA IN VIRI

- Carpentieri, J. D., idr. (January 2018). *GOAL Cross-country Report*. London: UCL Institute of Education.
- *Council Resolution on strengthening policies, systems and practices in the field of guidance throughout life in Europe* (2004). Brussels: Council of the European Union.
- *Council Resolution on a renewed European agenda for adult learning* (2011). Brussels: Council of the European Union.
- Dobrovoljc, A., idr. (2017). *Svetovanje odraslim v izobraževanju. Povzetek rezultatov projekta GOAL*. Ljubljana: Andragoški center Slovenije, Center RS za poklicno izobraževanje in Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport.
- Dobrovoljc, A., idr. (2017). *GOAL National Evaluation Report Slovenija*. Ljubljana: Andragoški center Slovenije, Center RS za poklicno izobraževanje in Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport.
- *Eurydice Report. Adult Education and Training in Europe: Widening Access to Learning Opportunities* (2015). Brussels: European Commission.
- Hren, J. (1999). *Terensko delo*. *Socialno delo*, 38, 4-6: 299-305.
- Kvaternik, I. (2013). *Terensko delo – metoda raziskovanja in odzivanja na potrebe ciljne skupine*. Učno gradivo. Ljubljana: Andragoški center Slovenije.
- McGivney, V. (2002). *Spreading the word: Reaching Out to New Learners*. Nottingham: NIACE.
- Milošević, A., in Urh, Š. (2009). *Terensko delo: institucionalni, javni in zasebni prostori socialnega dela*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- *Model regionalnega svetovalnega središča za izobraževanje odraslih – središča ISIO 2014*, Dopolnitev prvotnega modela ISIO iz leta 2000, v skladu z razvojem dejavnosti središč ISIO v obdobju 2001-2014. (2014). Ljubljana: Andragoški center Slovenije.
- Možina, T., Klemenčič, S. (2012). *Mozaik kakovosti*. Ljubljana: Andragoški center Slovenije.
- OED (2014a). *Outreach Empowerment Diversity: Guidelines for Trainers and Management Staff in Adult Education*. Brussels: European Association for the Education of Adults – EAEA.
- OED (2014b). *Engaging New Learners in Adult Education. Short guide for policy makers and adult educators*. Brussels: European Association for the Education of Adults – EAEA.
- *Poročilo o dejavnosti središč ISIO v letu 2017 (v dokumentaciji ACS)*. (2017). Ljubljana: Andragoški center Slovenije.
- *Poti izpopolnjevanja: nove priložnosti za odrasle* (2016). Bruselj: Svet Evropske unije. Pridobljeno s <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14601-2016-INIT/sl/pdf>.
- *Resolucija o Nacionalnem programu izobraževanja odraslih v Republiki Sloveniji za obdobje 2013-2020 (ReNPIO13-20)*. Ljubljana: Uradni list RS, št. 90/2013.
- *Slovar pojmov s področja kakovosti v izobraževanju odraslih*. Spletna stran Andragoškega centra Slovenije: https://kakovost.acs.si/slovar_pojmov/.

LETNI NAČRT TERENSKEGA DELA

Ime organizacije:

Leto načrta terenskega dela (TD):

Mesec	Datum in kraj izvedbe TD	Vrsta TD	Namen in ciljne skupine TD	Nosilec TD
Januar				
Februar				
Marec				
...				

NAČRT AKTIVNOSTI TERENSKEGA DELA

Ime organizacije:

Ime aktivnosti terenskega dela (kratko):

Način terenskega dela (dislokacija, mobilna, info kotiček, promocijski dogodek):

Cilji in vsebina	Ciljne skupine	Kraj, prostor in čas izvedbe (datum in ura)	Nosilec in sodelujoči	Naloge nosilca in sodelujočih	Pogoji: oprema, gradiva idr.	Opombe
Cilji		Kraj	Nosilec		Oprema	V opombe lahko na primer zabeležimo: <ul style="list-style-type: none">• način promocije za izvedeno TD• ali je bilo TD učinkovito z vidika strank (da je obisk ustrezen)• ali je bilo TD učinkovito z vidika sodelovanja z zunanjimi partnerskimi organizacijami• ali sta bila prostor in oprema ustrezna• idr.
Vsebina		Prostor	Sodelujoči		Gradiva	
		Datum in ura			Drugo	

OPOMNIK ZA PRIPRAVO SVETOVALCA NA IZVEDBO TERENSKEGA DELA

NE POZABITE	MOJE ZABELEŽKE
<p>PRIPRAVA PRED IZVAJANJEM</p>	<ul style="list-style-type: none"> • UREDITEV PROSTORA: pomembno je, da se prostor uredi privlačno in prepoznavno glede na vsebino terenskega dela in ciljno skupino, kiji je namenjeno. • PRIPRAVA STROKOVNIH GRADIV IN PRIPOMOČKOV • POSEBNA POZORNOST na zagotavljanju zasebnosti in zaupnosti, če bo potekalo osebno svetovanje (dani to odprt javni prostor). • PRIPRAVA IKT IN DRUGE OPREME
<p>IZVAJANJE</p>	<ul style="list-style-type: none"> • IZVAJANJE TD v skladu z načeli kakovostnega promoviranja dejavnosti ter kakovostnega informiranja in svetovanja, pri čemer sta pomembni načeli profesionalnosti in etičnosti ravnanja. • DELOVANJE V JAVNEM PROSTORU: paziti, da svetovalec ne posega preveč v zasebnost posameznika, in če presodi, da potrebuje poglobljeno svetovanje, ga povabi na svetovanje v matično organizacijo. • SODELOVANJE z vključenimi partnerji v izvajanju TD: delitev nalog v izvajanju glede na vnaprejšnji dogovor.
<p>SPREMLJANJE</p>	<ul style="list-style-type: none"> • PRIPRAVA PREDLOGE ZA BELEŽENJE PODATKOV O TD, če bo beleženje sprotno, oziroma • ZABELEŽKA PODATKOV čim prej po izvedenem TD (še isti ali naslednji dan). • PREMISLEK O VRSTI PODATKOV, KI SE BELEŽIJO: katere podatke bomo beležili sproti, na primer koliko strank je bilo vključenih, njihov demografske značilnosti – spol, starost, izobrazba, zaposlitveni status idr., in katere podatke po koncu TD. • EVALVACIJA TD: zbrani podatki so ena od podlag.

OPOMNIK S PODATKI ZA SPREMLJANJE UDELEŽENCA IN VSEBINE TERENSKEGA DELA

Ime organizacije:

Ime aktivnosti terenskega dela (TD):

Način izvedbe TD:

Kraj, prostor in datum izvedbe TD:

PODATKI O UDELEŽENCU/IH:

Beležijo se podatki, ki so smiselni glede na način izvedbe terenskega dela.

1. Značilnosti svetovancev – posamezniki:

- ime, priimek, naslov, telefon, e-pošta ter morebitni drugi podatki
- spol
- starost
- dokončana izobrazba glede na raven, vrsti ter letu dokončanja
- delovni status
- morebitna pripadnost ranljivi skupini
- kje so izvedeli za TD
- število svetovancev

2. Značilnosti svetovancev – skupina:

- ime skupine ter drugi podatki o njej
- velikost skupine
- delovni status udeležencev skupinskega informiranja in/ali svetovanja
- morebitna pripadnost ranljivi skupini udeležencev skupinskega svetovanja

PODATKI O VSEBINI:

3. Vrsta in vsebina informativno-svetovalnih storitev:

- trajanje pogovorov
- vrsta svetovanja: storitve pred vključitvijo v izobraževanje, med izobraževanjem ali po dokončanju izobraževanja
- aktivnosti (informiranje, nasvetovanje, svetovanje)
- vsebina informativno svetovalne dejavnosti
- opis problema
- rešitev problema
- morebitna uporaba svetovalnih pripomočkov
- kvalitativni dosežki svetovalnega procesa



www.projectgoal.eu

www.adultguidance.eu



REPUBLIKA SLOVENIJA
**MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT**



Andragoški center Republike Slovenije
Slovenian Institute for Adult Education

**Center
Republike Slovenije
za poklicno
izobraževanje**

